

Beslutning om utelukkelse av Atal SA

Januar 2018

Innledning

KLP og KLP-fondene (heretter kalt KLP) har besluttet å utelukke selskapet Atal SA fra sine investeringer på grunn av uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til grove menneskerettighetsbrudd. Beslutningen er i stor grad basert på Etikkrådets tilrådning om å utelukke Atal SA fra Statens pensjonsfond utland (SPU) som ble offentliggjort 16. januar 2018 da Norges Bank annonserte at selskapet var utelukket fra SPU.

Atal SA er et polsk selskap med virksomhet innenfor eiendomsutvikling og bygger eiendomskompleks i de største byene i Polen.¹

KLP var ikke investert i Atal SA på tidspunktet for utelukkelse fra KLPs investeringer.

Hendelse

JP Construct er en av Atals underleverandører. De benytter seg av innleid nordkoreansk arbeidskraft på en av Atals byggeplasser i Warszawa.² I korrespondansen med Etikkrådet bekrefter selskapet informasjonen samtidig som de understreker at kontrakten til de nordkoreanske arbeiderne ikke er med Atal, og at selskapet forholder seg til polsk lov.³

Etikkrådets begrunnelse

I Etikkrådets tilrådning er det vurdert hvorvidt praksisen med å leie inn nordkoreansk arbeidskraft kan karakteriseres som tvangsarbeid og om Atal dermed medvirker til grove menneskerettighetsbrudd. For at det skal foreligge en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til brudd må det være en konkret sammenheng mellom selskapets virksomhet og krenkelsen. Det vil si at selskapet enten må ha medvirket til den eller hatt kunnskap om den uten å søke å forhindre den.⁴

¹ Atal.pl, About us, URL: <http://atal.pl/en/atal-group/About-Us> (sist besøkt 06.02.2018)

² North Korean Forced Labour in the EU, the Polish case, How the Supply of a Captive DPRK Workforce Fits Our Demand for Cheap Labour, side 29 og 30, Universitetet I Leiden, Asia Centre, Juni 2016. URL: <http://leidenasiacentre.nl/wp-content/uploads/2017/06/rapport-slaves.pdf> (sist besøkt 06.02.2018)

³ Etikkrådet, *Tilrådning om å utelukke Atal SA fra Statens pensjonsfond utland*, Anbefaling til Norges Bank 5.august 2017. URL: <https://nettsteder.regjeringen.no/etikkradet-2017/files/2018/01/tilr%C3%A5dning-Atal-20481.pdf>

⁴ Ibid, s. 1

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (artikkel 8.3) og ILOs konvensjon 29 om tvangsarbeid (artikkel 2.1) ligger til grunn for vurderingen om det er grove eller systematisk brudd på menneskerettighetene.⁵

I Etikkrådets vurdering heter det:

Rådet legger til grunn rapporter som viser at situasjonen for nordkoreanske arbeidere i utlandet må anses som tvangsarbeid i henhold til ILOs indikatorer. De to elementer som utgjør tvangsarbeid – at en person blir satt i arbeid ufrivillig, og at arbeidet utføres under trussel om straff, er oppfylt. Ufrivilligheten består i at arbeiderne blir sendt ut av regimet til en arbeidssituasjon i utlandet som de ikke vet hva er. De kan heller ikke velge å avbryte arbeidet, ettersom de er blitt fratatt sine pass og mobiltelefoner, er under konstant overvåkning og må oppholde seg på arbeidsplassen eller der de bor. Arbeidet skjer under trussel om straff. De må fortsette å arbeide under trusler om at familien i hjemlandet ellers kan bli utsatt for straff. Det finnes detaljert materiale om levekårene i Nord-Korea og den nød og undertrykkelse befolkningen der blir utsatt for. Tatt i betraktning de forhold nordkoreanere lever under i hjemlandet, anser rådet at disse arbeiderne tilhører en ekstremt sårbar gruppe. Rådet legger til grunn at tvangsarbeid som her beskrevet utgjør en grov krenkelse av menneskerettighetene jf. de etiske retningslinjene § 3 a).⁶

I vurderingen av hvorvidt Atal medvirker til menneskerettighetsbruddene ved å benytte seg av underleverandører som leier inn arbeidskraft fra Nord-Korea konkluderer Etikkrådet med at det er konkret sammenheng mellom selskapet og bruddene ettersom Atal er klar over og aksepterer denne praksisen. De presiserer at Atal også har et selvstendig ansvar for menneskerettighetsbruddene:

Nordkoreanske arbeidere hadde ikke kunnet bli satt i utenlandsk tvangsarbeid av regimet dersom det ikke fantes mottakende selskaper utenfor Nord-Korea. Selskapenes aktivitet er dermed en nødvendig forutsetning for regimets bruk av tvangsarbeid i andre land.⁷

Atal bekreftet praksisen med bruk av nordkoreanske arbeidere, men ga ingen informasjon som tilsier at selskapet kommer til å forby dette i fremtiden. Etikkrådet vurderer derfor fremtidig risiko for grove brudd på menneskerettighetene til å være høy og anbefaler å utelukke selskapet.

En mer detaljert beskrivelse av saken finnes i Etikkrådets tilrådning.

KLPs retningslinjer og analyse

Atal SA var per 16. januar 2018 ikke en del av KLPs investeringsunivers og selskapet var derfor ikke vært vurdert av KLP før Norges Bank offentliggjorde tilrådingen fra Etikkrådet 16. januar 2018.

Selskapet kan bli en del av KLPs investeringsunivers i fremtiden dersom KLPs investeringsunivers utvides eller selskapet av ulike årsaker blir inkludert i det eksisterende investeringsuniverset. KLP har derfor som praksis å vurdere selskapet i lys av Etikkrådets tilrådninger til tross for at KLP ikke er investert i selskapet. Dersom KLP kommer til samme

⁵ Ibid, s.1

⁶ Ibis, s.5

⁷ Ibid, s.5

konklusjon som Etikkrådet blir selskapet satt på KLPs liste over ekskluderte selskaper. Dette sikrer at fremtidige endringer i KLPs investeringsunivers ikke inkluderer Atal SA.

I punkt 6.3 i "Retningslinje for KLPs som ansvarlig investor" heter det at:

*KLP skal utelukke selskaper fra investeringer der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for ... grove eller systematiske krenkelser av menneskerettigheter ...*⁸

Ordlyden i denne bestemmelsen er identisk med ordlyden i Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens Pensjonsfond Utland.⁹ Resonnementet i Etikkrådets tilrådning er godt begrunnet og inkluderer omfattende kildemateriale. KLP ser på derfor ingen grunn til å avvike fra deres konklusjon.

Beslutning

KLP og KLP-fondene utelukker Atal SA fra sine investeringer på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til menneskerettighetsbrudd.

⁸ *Retningslinjer for KLP som ansvarlig investor* (08.12.2017), KLP.no, URL: https://www.klp.no/polopoly_fs/1.39176.1513175215!/menu/standard/file/Retningslinje%20for%20KLP%20so%20ansvarlig%20investor.pdf

⁹ Lovdata, *Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland*, URL: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland>